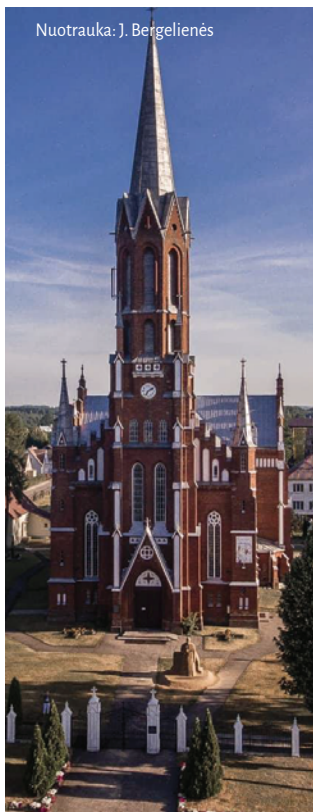

KELIAUK PO ŠILALĖS KRAŠTĄ

Nuotrauka: R. Norvilienės

Nuotrauka: J. Bergelienės

Nuotrauka: R. Norvilienės

Nuotrauka: E. Brazausko

Nuotrauka: J. Bergelienės

1

NR. 1 PAŽINTINIS MARŠRUTAS PĖSČIOMIS „PAŽINK ŠILALĖS MIESTĄ“

ILGIS – 2 KM.
TRUKMĖ 2 VAL.

Maršrutą siūlome pradėti nuo **Šv. Pranciškaus Asyžiečio bažnyčios šventoriaus (1) (M. Valančiaus g. 2)** – tai vieta, kurioje prasidėjo Šilalės miesto kūrimasis. Šilalė pirmą kartą rašytiniuose šaltiniuose minima 1393 m. kryžiuočių karo kelio į Žemaitiją aprašyme. Šilalė išaugo prie dvaro, kurio centras XVI – XVII a. buvo netoliese dabartinės bažnyčios. Beveik 200 metų jį valdė dvarininkai Orvydai. Šilalės vardas kilęs nuo buvusių didelių pušynų, žemaitiškai „šilais“ vadintų.

Šv. Pranciškaus Asyžiečio bažnyčios (2) (M. Valančiaus g. 2). Bažnyčia pastatyta 1905 – 1909 m. Prie jos statybos prisidėjo vietos dvarininkai ir parapijiečiai. Bažnyčia neogotikinio stiliaus, projektą parengė lenkų architektas Jozefas Piuszo Dziekonskis. Bažnyčios įspūdingiausias akcentas – pagrindinis bokštas, siekiantis beveik 60 m. aukštį. Langus puošia vertingi vitražai, kurie yra paskelbti dailės paminklais. Bažnyčia puošia apie dvi dešimtis vertingų XVII – XIX a. medinių skulptūrų. Įspūdingiausia – Nukryžiuotojo skulptūra.

Švč. Mergelės Marijos lurdas (3) (M. Valančiaus g.) 1939 m. prasidėjęs Antrasis pasaulinis karas netruko pasiekti nedidelį Šilalės miestelį. Birželio 29-osios sekmadienį Šilalėje dirbęs kunigas Jonas Kučinskas bažnyčioje iš sakyklos pasakė: „Tą siaubingą karo naktį mes, visi trys Šilalėje dirbę kunigai, slėpėmės rūsyje, meldėmiesi į Švč. Dievo Motiną Mariją, kad nesugriautų mūsų bažnyčios, pažadėdami pastatyti Šilalėje Švč. Marijos garbei Lurdo koplyčią“. Ir toji koplyčia jau tais pačiais metais buvo iš akmenų sumūryta.

Buvęs vandens malūnas (4) (Vytauto Didžiojo gatvė) Pilsudskių valdymo pradžioje miestelyje stovėjo vandens malūnas, kurį suko Ašutis. Šilalės vandens malūnas pastatytas prie tvenkinio jis priklausė dvarininkui Motiejui Račinskui. Dabar malūno nebėra, tačiau čia dabar miestą puošia gražiai sutvarkyta rekreacinė zona. Nuo 2012 m. tvenkinyje veikia fontanas.

Koplytėlė pirmųjų Šilalės bažnyčių vietoje (5) (Vytauto Didžiojo g.). XIX a. Šilalės miestą vargino gaisrai, kurie niokojo viską tarp jų ir pirmąsias čia stovėjusias bažnyčias. Pirmoji bažnyčia pastatyta 1533 m. Tik pastačius bažnyčią įkuriama parapija. Didžiausias gaisras kilo 1829 m., kai išdegė katalikų bažnyčios vidus bei kiti buvę miesto pastatai. Bažnyčia taip ir neatstatyta.

Paminklas Lietuvos partizanams žuvusiems Šilalės rajone (6) (J. Basanavičiaus g.). Senojo šventoriaus vietoje, skvere ties J. Basanavičiaus sankryža, stovi paminklas, skirtas „Lietuvos partizanams žuvusiems Šilalės rajone“. Paminklas atidengtas 1998 m. lapkričio 18 d., autorius, kartu vienas pagrindinių jo pastatymo iniciatorių – buvęs partizanų ryšininkas Titas Žymančius. Granitiniame monumente iškalta apie 180 pavardžių, tačiau naujesiais duomenimis, Šilalės rajone rezistencinėse kovose žuvo gerokai daugiau – maždaug 350 laisvės kovotojų.

Paminklas Steponui Dariui ir Stasiui Girėnui (7) (S. Gaudėšiaus g.). 1933 m. liepos 15 dieną lietuvių lakūnai Steponas Darius ir Stasys Girėnas iš Niujorko išskrido į Lietuvą. Per 37 valandas įveikusi Atlantą, lėktuvas „Lituanica nukrito Soldino miške. Paminklas Steponui Dariui ir Stasiui Girėnui, pastatytas tragiškos žūties 60–osioms metinėms įamžinti. Paminklą atidengė vyriausias amžiumi šilališkis, paskutiniu tarpukario laikotarpiu buvęs Šilalės viršaitis Stanislovas Biržiškis. Paminklą iškalė skulptoriai Jonas ir Paulius Juodišiai.

Šilalės Vlodo Statkevičiaus muziejus (8) (S. Gaudėšiaus g.4). Šilalės krašto muziejus pradėtas kurti 1962 m. Šiuo metu Šilalės Vlodo Statkevičiaus muziejaus fonduose yra virš 23 000 eksponatų. Muziejuje eksponuojama apie 600 archeologijos ir etnografijos eksponatų. Muziejuje įrengtos archeologijos, etnografijos, tremties, liaudies meno ekspozicijos, gausiose fotografijose atspindi ir miesto istoriją.

Šilalės žydų sinagoga (9) (Maironio g. 2). Žydų bendruomenė Šilalėje pradėjo kurtis XVIII amžiuje, jau 1662 čia gyveno 4 žydai (2 vyrai ir 2 moterys). Tuo metu didelė žydų bendruomenė buvo greta esančiame kaime Balsiuose. Lietuvos nepriklausomybės laikotarpiu, Šilalėje buvo 70 žydų šeimų. Remiantis apklausos duomenimis Lietuvos Vyriausybės 1931 metais, Šilalė turėjo 28 parduotuvių ir įmonių, 23 iš jų priklausė žydams 82%.

Paminklinis nepriklausomybės ažuolas (10) (J. Basanavičiaus g.). Paminklinis ažuolas, pasodintas 1928 metais, minėdami Lietuvos Nepriklausomybės dešimtmetį, šilališkiai pasodino ažuoliuką, po kurio šaknimis užkasė butelį su testamentu, kuriame ateinančioms kartoms surašė, kokių tikslu ir proga šis medis pasodintas. Iškilmes organizavo šviesuolis, vaistininkas Simonas Gaudėšius ir viršaitis Stasys Biržiškis. Būtent šis medis išgyveno ne vieną okupaciją ir kitas negandas, išaugo stiprus, plačialapis ažuolas, kur pasitinka ir išlydi visus miesto svečius.

Paminklas „Laisvės šauklys“ (11) (J. Basanavičiaus g.). Atvykstančius į Šilalę pasitinka plieniu žvilgan-tis modernių formų paminklas, Laisvės simbolis „Laisvės šauklys“, skirtas atminti 1990 – ujų kovo 11-ajai. Jį 1998 metais sukūrė skulptorius Kazimieras Kisielius. Įspūdingas stilizuotas šauklys tarsi pučia trimitą ir skelbia žinią apie įvykį, kuriuo, anot istoriko Evaldo Gudavičiaus, Lietuva pirmą kartą savo istorijoje atvertė ir naują pasaulio istorijos puslapį.

Šilalės Jono Tartilavičiaus Batakiečio evangelikų liuteronų bažnyčia (12) (Nepriklausomybės g. 8). Šilalė yra viena pirmųjų vietovių, kur buvo pradėtas skelbti liuteroniškas tikėjimas. Čia jau 1525-1527 metais, iš Batakių kilęs katalikų kunigas Jonas Tartilavičius - Batakiškis, kunigaudamas Šilalėje, skelbė evangeliškus pamokslus, skleidė reformacijos idėjas Žemaitijoje

Nuotrauka: A. Bacevičienės

Nuotrauka: J. Bergelienės

NR. 2

„**ATRASK ŽEMAIČIŲ PLENTO ĮDOMYBES!**“

ILGIS ~ 50 KM.

TRUKMĖ – 1 DIENA

TRANSPORTO PRIEMONĖ: AUTOMOBILIS ARBA DVIRATIS

Kaltinėnų miestelis. Tai vienas iš didžiausių ir seniausių miestelių ne tik Šilalės rajone, bet ir visoje Žemaitijoje. Jis yra susiformavęs Žemaičių aukštumos priekalnėje, prie Žemaičių plento ir Šilalės–Kelmės kelio. Miestelyje ir jo apylinkėse būtina aplankyti:

Šv. Jono Krikštytojo bažnyčia. Vytautas Didysis, atvykęs antrą kartą į Žemaitiją jos krikštyti, liepė Kaltinėnuose pastatyti vieną pirmųjų bažnyčių šiame regione. Bažnyčioje išskirtiniai akcentai: įspūdingo dydžio Kristaus statula (autorius Alfonsas Vaura). Virš Kristaus statulos didingas vitražas (autorius Vytautas Švarlys, 2013 m.). Nuostabaus grožio Kryžiaus kelio paveikslai – vitražai bažnyčios salėje (autorius Vytautas Švarlys). Bažnyčioje originalios Kryžiaus kelio stotys, skamba skaitmeniniai vargonai.

Kaltinėnų kapinių koplyčia – ant kalnelio – aštuonkampė medinė liaudiškos architektūros koplyčia statyta 1798 – aisiais, restauruota 1989 – aisiais. Savo formomis ji primena Račkiškės koplyčią, kuri Lietuvos liaudies buities muziejuje reprezentuoja tradicinę sakralinę architektūrą.

Dionizo Poškos paminklas/kapas – Kaltinėnų kapinėse atgulęs garsus krašto bajoras, poetas, Baulbių muziejaus įkūrėjas. Šiame kape taip pat palaidota D. Poškos žmonos Uršulės motina Rozalija Kasnauskienė, o 1828 m. ir pati Uršulė Poškienė.

Kutalių kaimas – šeši kilometrai į šiaurės vakarus nuo Kaltinėnų centro esantis kaimas, kuriame gimė 1885 m. vasario 26 d. gimė būsimasis Lietuvos Respublikos prezidentas Aleksandras Stulginskis. 1991 m. čia pastatytas stogastulpis, šalia pilkuoja tipinis akmens stulpelis su stilizuotais Gediminaičių stulpais. Tikslintais duomenimis Stulginskiai gyveno sodyboje, stovėjusioje keli šimtai metrų į šiaurę nuo paminklo.

Aukščiausią auto magistralės Vilnius-Kaunas-Klaipėda vietą žymi granito plokštė bei išskirtinis gamtos paminklas – **Rauško akmuo**. Akmuo buvo rastas ir atkastas melioratorių Rauško kaime 1973 m. bei įkurdintas Rauško kaimo viduryje. Tačiau respublikinis kelių statybos trestas, nužiūrėjęs šį įspūdingą riedulį, 1987 m. pervežė jį ir pastatė aukščiausioje vietoje - Šilalės rajono Prienų kaime. Akmens aukštis – puspenkto metro. Jis turėtų svirti apie 15 tonų. Taip pat šioje vietoje pastatytas dar vienas prasmingas paminklas – aukuras žuvusiems Lietuvos keliuose. Aukščiausios auto magistralės vietoje įrengta poilsio aikštelė, galima apžiūrėti minėtus paminklus.

Kaltinėnų Aleksandro Stulginskio gimnazija. Joje yra nedidelė mokyklos istorijos ekspozicija. Buvusio prezidento vardas 1999 m. suteiktas ne atsitiktinai. Netoliese, Kutaliuose gimė Aleksandras Stulginskis. Keletą metų mokėsi valstybinėje Kaltinėnų pradžios mokykloje. Čia taip pat mokėsi (vėliau ir dirbo) pedagogė ir politikė Zita Lazdauskienė. Lakūnas Jurgis Kairys.

Kaltinėnų dvasingumo parkas. Tai tradicinis kryžiaus kelias, kartu – netradicinis paminklas sovietinių represijų nukentėjusiems žmonėms. Ryškiausias kalvarijų akcentas – prisikėlimo stotį žymintis beveik 20 metrų aukščio skulptūriškas gelžbetoninis kryžius su Gedimainaičių stulpais. Jis pastatytas 1990 m., kartu simbolizuoja ir Lietuvos prisikėlimą. Stovint šalia kryžiaus atsiveria didingas vaizdas į apylinkių kalvynus. Šalia kryžiaus yra lurdas, čia taip pat matomos kelios stotys, o prie kitų veda žiedu apsisuktis keliukas. Iš viso Kristaus ir tremtinių kančių įprasmina 21 stotis, kurias sukūrė 11 menininkų

Pilės piliakalnis – Kepaluškalniu ar Raguvijos kalnu vadinamas piliakalnis įrengtas aukštumos pakraštyje, dviejų daubų suformuotame kyšulyje iki 20 m aukščio šlaitais. Minima, kad čia buvo aptikta pentinų, akmeninių sviedinių ir kitų radinių. Kai kurių istorikų spėjimu Pilių piliakalnyje galėjusi stovėti garsioji Pilėnų pilis, sudeginta 1336 m. Žinomi 4 padavimai byloja apie čia susilėkdavusias raganas, pono pamestą skrybėlę, pilies gynybai naudotus rąstus ir užkastą geležinę skrynį su auksiniais pinigais. Pagal įtvirtinimų gausumą piliakalnis turėtų būti datuojamas II tūkstantmečio pradžia.

Nuotrauka: O. Pamedyčio

Pagrybio piliakalnis, vadinamas Skuburkalniu. Jis įrengtas ant stambios, į Akmenos slėnį įsikišios kalvos. Šlaitai statūs, iki 20 m aukščio, žymu juose buvus gynybinių įtvirtinimų. Piliakalnio viršuje yra ovali, apytikriai 20 m ilgio, aikštelė, kurioje susibūręs jaunimas seniau švęsdavo Rasos – Joninių šventę.

Bilionių piliakalnis - Bilionių piliakalnis, vadinamas Šventkalniu ar Švedkalniu, siejamas su 1336 m. sunaikinta Pilėnų pilimi. Šiandien jis primena laiptuotą piramidę. Nuo kalno matyti, jog jis iš visų pusių apjuostas pelkių ir miškų. Pietrytinėje piliakalnio pašlaitėje yra etnografinė sodyba. Archeologas L. Kšivickis (1859–1841) taip žavėjosi piliakalniu, jog įvardijo jį vienu įdomiausių ne tik Lietuvos, bet ir pasaulio archeologijos paminklu.

Aukštagirės apžvalgos bokštas – 15 metrų aukščio. Apžvalgos bokštas Šilalės rajone, Varnių regioniniame parke. Nuo jo matomas tipiškas Žemaitijos kraštovaizdis, tolumoje esantis Bilionių kaimas ir už jo tyvuliuojantys tvenkiniai. Bokštas pasiekiamas keliu 197 (Kryžkalnis–Rietavas–Vėžaičiai) pasiekus Bilionis ir nuo jų važiuojant link Aukštagirės

Labardžiai – žymi gyvenvietė, sakoma, jog 1942 m. kaime rastas lobis – beveik trys šimtai monetų. Dauguma jų – Aleksandro, Žygimanto Senojo ir Žygimanto Augusto laikais kaldinti lietuviški pusgrašiai.

Laukuvos miestelis Šilalės rajono savivaldybės teritorijoje, 16 km į šiaurę nuo Šilalės, prie Žemaičių plento. Laukuva pirmą kartą paminėta 1253 m. kaip svarbus gynybinis centras Mindaugo sutartyje su kryžiuočiais. Miestelyje ir jo apylinkėse būtina aplankyti:

Šv. Kryžiaus Atradimo bažnyčia stovi Laukuvos miestelyje, prie Žemaičių plento. Bažnyčia pastatyta 1856 m., priskiriama romantizmo stiliui - stačiakampio plano, dvibokštė. Šventoriaus tvora akmenų mūro. Bažnyčia – arch. Timofejevo projektas, statė meistras Kalėda.

XVIII a. pastatyta **medinė koplyčia**, stovi Laukuvos kapinių centre, fasadas atgręžtas į kapinių vartus pietvakarių pusėje. Tai stačiakampis iš medinių sienojų sureštas pastatas. Virš pagrindinio įėjimo yra nedidelis skarda dengtas bokštelis.

Nuotrauka: 7 kadras

Požerės Kristaus Atsimainymo bažnyčia stovi Požerės kaime, 0,6 km į pietryčius nuo Paršežerio ežero. Medinę bažnyčią 1771 m. pastatė dvarininkas P. Zaleckas. Bažnyčia yra stačiakampio plano, vienabokštė, su apside. Šio sakraliojo statinio interjeras žavi išraiškingumu, XVIII a. drožėjų darbo altorių ansambliu, stilinga sakykla, vargonų prospektu, stilinga sakykla, vargonų prospektu ir rokokiinių formų, gražios drožybos procesijų altorėliu.

Poilsiavietė prie Paršežerio ežero. Šalia Požerės miestelio tyvuliuoja Paršežerio ežeras. Čia naujai įrengta poilsiavietė su viešu paplūdimiu, poilsio nameliais, krepšinio, tinklinio, vaikų žaidimo aikštelėmis. Aplink Paršežerio ežerą įrengtas pažintinis pėsčiųjų takas, kurio bendras ilgis apie 14 km.

Paršežerio pėsčiųjų pažintinis takas - Sietuvos kraštovaizdžio draustinyje - ilgis 13,8 km., iš jo 4,1 km. medinis takas, 8 informaciniai stendai, 16 suolų, 40 informacinių rodyklių, 3 mediniai tiltai.

Medvėgalio piliakalnis. Medvėgalio piliakalnių kompleksas – viena įsimintiniausių vietų Lietuvoje. Kompleksą sudaro 11 objektų, iš jų du piliakalniai: pirmasis piliakalnis, vadinamas Pilies kalnu ir tik 2016 m. suradus jame I tūkst. pirmos pusės žmonių gyvenimo liekanas antruoju piliakalniu įvardytas Medvėgalis – aukščiausia Žemaitijos kalva (234,5 m virš jūros lygio). Sakoma, kad giedrą dieną nuo Medvėgalio viršūnės matyti 14 bažnyčių bokštų ir tikrai net už 30 kilometrų stūksanti Šatrija.

Treigių piliakalnis, Eržinkalniu vadinamas piliakalnis įrengtas aukštumos krašte, Lokostos kairiajame krante, ties jos intaku Virkule. Pagal išorinę išvaizdą (piliakalnis netyrinėtas) jis gali būti datuojamas II tūkstantmečio pradžia. Piliakalnyje stovėjusios pilies vardas nežinimas, tačiau pagal artumą (2,5 km) čia galėjusi būti senoji Laukuva, minima dar 1253 m. 1394 m. rugsėjo 24 d. kryžiuočių kelio į Medininkų kraštą aprašyme šioje vietoje nurodoma piliavietė.

Sietuvos kŭlgrinda. Slaptas povandeninis kelias. Tai vienintelė Lietuvoje kŭlgrinda pritaikyta lankytojams. Viena slaptų kelio, jungusio Medvėgalio, Paršpilio ir Šiuraičių pilių įgulas, atkarpų. Greičiausiai, šios kŭlgrindos įrengtos žemaičių ir kuršių kovų su Kryžiuočių ir Kalavijuočių ordinais laikotarpiu.

Padievyčio piliakalnis - piliakalnis Šilalės rajone, Šiauduvos apylinkėse. Jis įrengtas Dievyčio ežero pietiniame krante esančioje masyvioje kalvoje. Aikštelė netaisyklingo keturkampio formos, pailga rytų-vakarų kryptimi, 150x100 m dydžio, kiek žemesniu pietiniu kraštu. Piliakalnis apaugęs mišriu mišku, kuris anksčiau buvo kirstas, dalis aikštelės dirvonuoja, į jį rytiniu šlaitu veda kelias. Šlaitai statūs. Į rytus nuo piliakalnio per Ežervyčio pelkę veda kŭlgrinda.

Dievytis – ežeras vakarų Lietuvoje, Šilalės rajone, apie 5 km į pietus nuo Laukuvos. Ilgis 0,7 km, plotis iki 0,6 km. Iš Dievyčio išteka Akmenos intakas Yžnė. Šiaurinėje pakrantėje įsikūręs Padievytis. Padievyčio tvenkinys yra Šilalės rajono savivaldybėje, A1Vilnius–Kaunas–Klaipėda magistralinio kelio 311 km, Laukuvos seniūnijoje, Tvenkinys - Jūros baseine. Tvenkinio plotas: 24,2 ha.

Kelpšaičių parkas. Parką puošia tvenkiniai, pavėsinės, medžio skulptūros, įrengtos žaidimų ir pasirodymų aikštelės. Šalia parko yra automobilių stovėjimo aikštelė, vienoje parko pavėsinių - lauko židiny. Čia daugiau kaip 24 ha miško. Parke pamatysite 80 iš įvairių pasaulio šalių atkeliavusių introdukuotų ir 15 vietinių medžių rūšių.

Paminklas „1941–1952 Laukuvos valsčiaus tremtinių atminimui“ - Paminklas yra Laukuvos miestelio centre, Varnių ir Kapų gatvių susikirtime prieš tremtinio B. Tallat – Kelpšos namą, ant kalvelės. 1991 metais Laukuvos Sąjūdžio grupės nariai, vidurinės mokyklos (dabar N. Vėliaus gimnazija) direktorius žuvusių partizanų sūnus Vincas Jurgaitis ir laukuviškis Juozas Miknius pagal turimą nuotrauką ir prisiminimus atstatė paminklą – obeliską, kuris buvo pastatytas Lietuvos valstybės atkūrimo dešimtmečiui ir sunaikintas 1949 m. Paminklas atstatytas buvusioje vietoje, miestelio centre. Atidengtas 1991 metais.

Burbiškių piliakalniai – trys piliakalniai Šilalės rajono savivaldybės teritorijoje, Laukuvos seniūnijoje, prie Burbiškių kaimo, Varnių regioniniame parke:

- **Pirmasis piliakalnis**, Pilies kalnas, yra į vakarus nuo Paršežerio ežero. Stačiašlaitę 12–15 m aukščio kalvą iš pietų ir šiaurės juosia pelkėta žemuma, šiaurės vakaruose yra žemesnė aukštuma. Aikštelė pietryčių - šiaurės vakarų kryptimi 100 x 40–50 m dydžio su kiek įdubusiu viduriu. Ją ariant rasta akmeninių kirvių, įvairių metalinių dirbinių. Išorinių įtvirtinimų liekanos greičiausiai sunaikintos ariant.

- **Antrasis piliakalnis**, Paršpilio kalnas yra į pietryčius nuo pirmojo, už Melnyčios upelio. Kalva žema, juosiamą pelkių, su ovalia 100 x 120 m dydžio lygia aikštele. Kultūrinis sluoksnis ryškus. Rastas akmeninis galąstuvus, žiestų puodų šukių, apdegusio molio tinko gabalų.

- Į vakarus nuo jų yra **trečiasis piliakalnis**, Sargakalnis. Jo kultūrinis sluoksnis neryškus. Į šiaurės rytus nuo piliakalnių, tarp Pašežerio ir Lukšto ežero yra Sietuvos kŭlgrinda.

3

NR. 3 AUKŠTAGIRĖS PAŽINTINIS PĖŠČIŲJŲ IR DVIRATININKŲ TAKAS ILGIS – 23 KM. PĖŠČIOMIS ARBA DVIRAČIU

Takas, kuris veda Žemaičių aukštumos takoskyrinio kalvyno pietine dalimi. Tako ilgis 23 km. Trasa nužymėta nukreipiančiomis rodyklėmis. Visoje trasoje išdėstyti informaciniai ženklai, įspėjantys apie stačias įkalnes bei nuokalnes.

Pagrindinė Aukštagirės tako paskirtis yra suteikti galimybę pamatyti kalvotąją Žemaitiją, susipažinti su gamtinėmis bei kultūrinėmis pietinės Varnių regioninio parko dalies vertybėmis: Medvėgalio, Bilionių kraštovaizdžio, Aukštagirės geomorfologiniu draustiniais, Bilionių, Medvėgalio istoriniais – archeologiniais kompleksais; Požerės miestelio architektūros objektais; vertingomis floros bei faunos buveinėmis.

Požerė. Požerės miestelis išaugo prie Požerės dvaro, kurį XVIII-XX a. pr. valdė Zaleskiai bei Stachelbergai. Apie 1907 m. dvaras buvo išdalintas rusams kolonistams. Miestelio įžymybė – 1771 m. dvarininko P. Zaleckio iniciatyva pastatyta Kristaus Atsimainymo bažnyčia. Pastato sienos pušinių rąstų, viduje barokinis medinis altorius, sukurtas vietos meistrų. Bažnyčioje stebuklinga laikoma Viešpaties Jėzaus statula. Aplinkinių kaimų bei miestelių gyventojai kasmet renkasi į Kristaus Atsimainymo atlaidus, vykstančius rugpjūčio 6 d.

Medvėgalis. Kalno aukštis 234 m. virš jūros lygio. Šalia dar šeši – Pilies, Piliorių, Sumonių, Ažuolų, Alkos ir Bevardis (Karūziškės) kalnai. Archeologai šalia jų aptiko kūrgrindą, senovinės gyvenvietės, gynybinių įtvirtinimų liekanas. Ant pilies kalno XIV amžiuje stūksojo viena stipriausių to meto Žemaitijos pilių kryžiuočiai ją, pradedant 1316 m. puolė bent 20 kartų.

Miltų kalnas. Apie miltų kalno vardo kilmę pasakojama, jog žemė čia buvusi derlinga. Iš kalno trykštančio šaltinio vanduo niekada nei užšąlant, nei išdžiūstantis, todėl jis "gyvšalteniu" vadinamas.

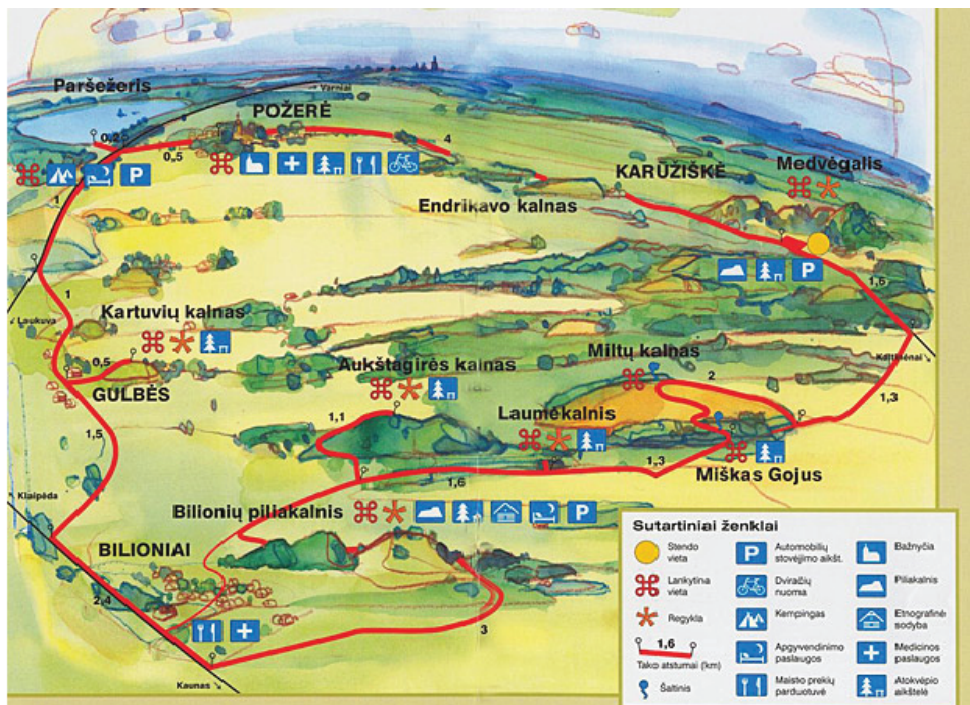
Laumėkalnis. Vietiniai žmonės pasakoja, jog po šiuo kalnu laumės gyvenusios. Čia jos skalbdavo, ant kalno linus sėdavo, o po to ausdavo. Dar sakoma, kad laumės neturtingųjų vaikus gausiai apdovanodavo: aprenkdavo bei pamaitindavo, o turtuolių vaikų nemylėdavo. Dėl tokio teisingumo žmonės šį kalną Laumėkalniu praminę, kaimą Laumenais, o jo apylinkes net Laumių karalyste vadinę.

Aukštagirės kalnas. Tai iškiliausia Aukštagirės draustinio kalva. Kalno gūbrys ištįsęs 750 m. šiaurės vakarų pietryčių kryptimi su dauba viduryje. Žemesnioji kalno dalis vadinama Taburkalniu. Taburkalnis iškilęs net 208,5 m. todėl nuo jo atsiveria apylinkių vaizdai: Medvėgalis, Bilionių piliakalnis. Apie kalno atsiradimą pasakojama: ant Bilionių piliakalnio, ištiesęs kojas, sėdėjęs milžinas, kai jis nusiėmė vyžas ir iškratė žemes, atsirado Aukštagirės kalnas.

Bilionių piliakalnis. Bilionių piliakalnis (Švedkalnis) anksčiau vadintas Šventkalniu. Vietos žmonės pasakoja: "Seniau vadinos ne Švedkalniu, bet Šventkalniu. Tėn onksčiau liob aukas degins. Paskuo šviedie užjemie tun kalna, unt vėršaus pėlė pasistatė". Dar pasakojama, jog švedų dalinys kalne buvo įsikūręs ir vietos gyventojus plėsdavęs, bet vieną vasaros naktį pranykęs. Piliakalnis priskiriamas karų su kryžiuočiais laikotarpiui. Dėl likusių piliakalnio gynybinių įtvirtinimų liekanų (terasų) jis primena laiptuotą piramidę. Pietiniame kalvos šlaite yra gausus kultūrinis sluoksnis rasta lipdytos keramikos grublėtu paviršiumi. Įžymus archeologas L. Kšivickis taip žavėjosi Bilionių piliakalniu, jog įvardijo jį vienu įdomiausių ne tik Lietuvos, bet ir viso pasaulio archeologijos paminklų.

Kartuvių kalnas Gulbėse. Anot vietos gyventojų: Gulbių kaimo pavadinimas kilęs nuo kaimą valdžiusio pono Gulbino pavardės. Tai buvęs žiaurus ponas - kardavęs prasikaltusius baudžiauninkus ant į rytus nuo kaimo esančios kalvos, kuriai nuo tų laikų prigijęs kartuvių pavadinimas.

Paršežeris. Paršežerio plotas - 193 ha, ilgis - 1,9 km, plotis - 1,1 km. Didžiausias gylis - 4,4 m. Ežeras susidaręs ledyninio ledo luisto vietoje, yra netaisyklingos elipsės formos. Pasakojama, jog dabartinio ežero vietoje buvusi lanka; vieną dieną iš kažkur atsiradęs paršas ir ėmęs tą lanką knisti. Kiek jis išknis davęs, toj vietoj tuoj pat vanduo atsirasdavęs. Galų gale paršas pats nuskendęs, o ežeras jo vardu pavadintas. Taip pat aplink ežerą įrengtas 14 km ilgio pažintinis pėsčiųjų takas, vedantis keliautojus į Paršpilį ir Sietuvos kūlgrindą. Šalia tako įrengti 8 informaciniai Parjstendai.

Informacijos šaltinis:

Varnių regioninio parko direkcija
 Ožtakių km., Varnių sen. Telšių raj.,
 tel/faks. 8 444 47415,
 el.paštas: info@varniuparkas.lt
 tinklapis: www.varniuparkas.lt

4

NR. 4

„LYLAVOS PAŽINTINIS TAKAS“

ILGIS – 1,8 KM.

KVIEČIAME KELIAUTI PĖŠČIOMIS

Takas supažindina su vienu iš šešių Pagramančio regioninio parko draustinių.

Didžiausia vertybė – žmogaus rankos beveik nepalietas 9 km ilgio Lylavos upelis, Jūros intakas. Jis įdomus jau vien tuo, kad pavasariais būna toks vandeningas, jog į jį neršti atplaukia upinės nėgės. Tuo tarpu vasaromis jis išdžiūva tiek, kad nustoja tekėti, leidžia pasivaikščioti jo akmenuota vaga.

Upelio pakrantėse ypač gausiai veši jonpaparčiai, savitu kvapu apie savo augimvietes praneša miškiniai česnakai, auga į Raudonąją knygą įrašyti statieji atgiriai, svogūninės dantažolės, paprastieji kardeliai. Upelio prieslėniuose, kaip reta kur, gausu brandžių skroblynų.

Čia kartais sukalena labai reti baltnugariai geniai, žaliosios, pilkosios ar juodosios meletos, laikosi ir dažniau matomi paukščiai – strazdai, kikiiliai, liepsnelės, tošinukės, zylės, bukučiai, miškiniai lipučiai.

Visas šias gamtos vertybes padeda pamatyti 1,8 km. Ilgio pažintinis takas.

Jis įrengtas taip, kad galima žygiuoti be žemėlapių ir ypatingai nepasiruošus. Visa trasa pažymėta, per gilesnes griovas ir patį upelį permesti lieptai. Keliaujančius taku laikas nuo laiko stabdo informaciniai stendai su žiniomis apie čia esančias gamtos įdomybes.

Nuotrauka: T. Kalasinsko

Nuotrauka: R. Krompalciene

Daugiau informacijos:

Pagramančio regioninis parkas

Malūno g. 2, Ringių k., LT-73306 Tauragės r.,

tel. (8 446) 44772, el. paštas info@pagramantis.am.lt,

Čia rasite maršruto žemėlapij

5

NR.5

„TARP JŪROS UPĖS RĖVŲ IR SLENKSČIŲ“

TRUKMĖ 2 DIENOS

1 DIENA KVĖDARNA – PAJŪRIS (24 KM)

2 DIENA PAJŪRIS – BALSKEI (22 KM)

KELIAVIMAS - BAIDARĖMIS

Jūra – vingiuota, giliu slėniu, rėvų, terasų, slenksčių gausa pasižyminti upė, dešinysis Nemuno intakas. Vandens turistams įdomiausia atkarpa - nuo Kvėdarnos iki Tauragės, nes paskui upės tėkmė sulėtėja. Toks maršrutas gali tęstis net 82 km ilgio, mes pasiūlysimė keliauti 46 km nuo Kvėdarnos miestelio iki Balskų.

Prieš pradėdant plaukimą siūlome aplankyti Kvėdarną. Nors ir neišvengė gaisrų, miestelis išlaikė autentišką gatvių planą, todėl gatvių tinklas ir aikštė paskelbti – urbanistikos paminklai. Priešais bažnyčią – paminklas Vytauto Didžiojo 500-osioms metinėms. Vandens maršrutą galima pradėti miestelio vakaruose, ties tiltu per Jūrą. Už tilto į Jūrą įsilieja Geniotalio upė, tekanti pro Kvėdarną. Pasileidę pasroviui prie upės vingio pasieksime kairėje stūksantį Padievaičio piliakalnį.. Kadaise kalnas buvo labai aukštas, tačiau jo dalį nuplovė Jūros upė. Netoli piliakalnio įrengta pirmoji maršruto stovyklavietė.

Plaukiant toliau upė padariusi keletą kilpų pasitinka savo intakus – Vėžiaus, Lokupio upes, čia dešiniame Vėžiaus krante yra Pavėžio piliakalnis, dar už keleto vingių – Skurbyną. Grožėdamiesi Jūros pakrantėmis ir bandydami savo jėgas upės vingiuose priplauksime Gūvainių kaimą ir Gūvainių piliakalnį. Toliau plaukiant pasieksite Lominės ir Lileikių miškus, į Jūrą įteka Lokysta, kiek toliau Žvėrė. Prie šios upių santakos yra 1863 metų sukilėlių kapas, čia stovi ir keletas kryžių, stovi paminklinis akmuo.

Upėje prasideda rėvos, todėl plaukti tampa vis smagiau. Pasiekiame dar vieną upės vingį, į Jūrą įsilieja Šilvada ir Ilgotis. O čia jau pat ir Pajūrio miestelis. Iki šiol naudojama senoji brasta per Jūrą. Per ją yra nutiestas „Beždžionių lieptas“. Čia pat matosi Čiapskių dvaro bravoro pastatas ir parkas, kuris buvo padovanotas pranciškonų vienuoliams. Yra įrengta antroji maršruto stovyklavietė, joje galima įsikurti nakvynei, o pailsėję pasivaikščioti Pajūrio miestelyje.

Pailsėję išplaukiame Dapkiškės link – tęsiasi srauni upės atkarpa, kurioje gausu akmenų, rėvų, slenksčių. Prie šio kaimo Jūra daro didelį vingį. Dar truputį paplaukus pasiekiame Gulbiškių stovyklavietę, trečiasis sustojimas.

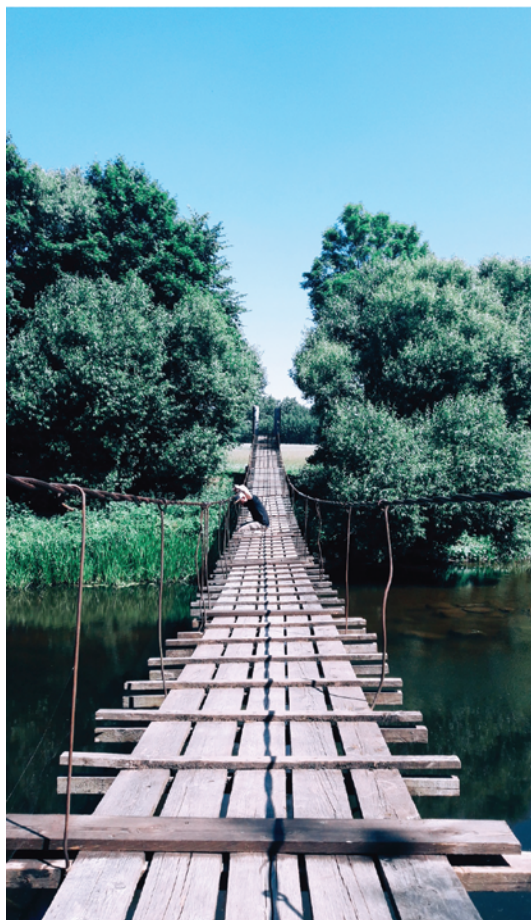
Aplankiusi Dapkiškę Jūra vėl suka piečiau. Prieš pat Žvingius ji sulėtina vandenį ir išplatėja. Kai kurie turistai Žvingiuose ir baigia savo žygius.

Žvejybinių kelionių mėgėjai čia mėgsta pradėti savo kelionę. Ryžtingiausieji turistai turėtų pasiekti Didkiemį. Toliau pakeliui dar galima išvysti Veringą. Šis Vilkų Lauko kaimo (Spraudaičių) piliakalnis įsikūręs iškyšulyje ties Bario upeliu. Kitas to paties kaimo piliakalnis Kuplė yra už puskilometro, pietiniame Ožnugario gale. Didkiemyje ties buvusią brasta yra įrengta ketvirtoji stovyklavietė.

Turėjote pastebėti, kad čia Jūra darosi pernelyg plati. Artėjant prie Didkiemio ji dar labiau sulėtina srovę ir išplatėja. Palėkštėja ir stačiais buvę jos krantai. Salpoje ties Didkiemiu galima pastebėti įžambiai pakibusį karo laiko bunkerį.

Dalis vandens turistų žygius baigia būtent čia, tačiau norint pamatyti taip išsiplėtojusios Jūros priežastį, vertėtų pairkluoti iki pat Balskų užtvankos.

Nuotrauka: R. Norvilienės

Šilalės turizmo informacijos centras

S. Gaudėšiaus g. 4, Šilalė

Tel. (8-449) 51572, mob. tel. +370 697 42967

El.p. silale.muziejus@gmail.com

www.silale.muziejus.lt

Facebook - Šilalės krašto turizmo informacija

Darbo laikas:

Pirmadienis - Penktadienis

Nuo 8.00 - 17.00 val.

Šeštadieniais

Nuo 8.00 - 15.45